

PACIOLI

FLASH

Op 19 en 20 maart zal het BIBF aanwezig zijn op het salon ONDERNEMEN 2008 dat doorgaat in TOUR & TAXIS te Brussel.

Op 19 maart zullen het BIBF, IAB en IBR U de ganse dag een gemeenschappelijk en volledig dagprogramma van door ons Instituut erkende seminaries voorstellen.

Daarenboven bieden de organisatoren van ONDERNEMEN 2008 een lunch aan, aan alle leden van het Instituut die op 19 maart as. 's Middags aanwezig zijn.

De toegang tot het salon is gratis indien U zich op voorhand inschrijft via www.entrepreneundernemen.be

Op deze site en op www.bibf.be vindt U uiteraard ook aanvullende informatie over deze vakbeurs.

Noodzakelijk verband tussen de beroepskosten van een vennootschap en haar maatschappelijk doel

1.- Overeenkomstig artikel 183 WIB92 worden de belastbare inkomsten van een vennootschap, in principe, vastgesteld volgens de regels die van toepassing zijn op de winstbepaling in de personenbelasting.

Dat impliceert dat de bepalingen betreffende het netto-inkomen, en inzonderheid artikel 49 WIB92, op de vennootschapsbelasting van toepassing zijn.

Van de inkomsten die door een vennootschap worden behaald moeten derhalve worden afgetrokken, de beroepskosten die, overeenkomstig deze bepaling, fiscaal aftrekbaar zijn, en dus :

- rechtstreeks verband houden met de uitoefening van de beroepswerkzaamheid;
- gedaan of gedragen zijn in het belastbaar tijdperk;
- gedaan of gedragen zijn om belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden;
- waarvan de belastingplichtige de echtheid en het bedrag bewijst.

2.- Het hof van beroep van Luik beriep zich in twee arresten (van 10 maart 1999 en 28 april 1999) op artikel 49 WIB92 om de kosten te verwerpen die een vennootschap in aftrek wenste te brengen, omdat het verband tussen deze kosten en het maatschappelijk doel van de vennootschap onvoldoende

vaststond (cf. Luik, 10 maart 1999, *F.J.F.*, 2000/137; Luik, 28 april 1999, *F.J.F.*, 1999/276).

Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 18 januari 2001, het zogenaamde *arrest Derwa*, het voornoemde arrest van 28 april 1999 van het hof van beroep van Luik bevestigd (cf. Cass. 18 januari 2001, *F.J.F.*, 2001/220).

INHOUD

- **Flash** **1**
- **Noodzakelijk verband tussen de beroepskosten van een vennootschap en haar maatschappelijk doel** **1**
- **Herkwalificatie interesten op rekening-courant : einde van de discussie ?** **3**
- **Goederen verworven tegen betaling van een lijfrente** **6**

In deze zaak moest het hof van beroep van Luik uitspraak doen over de aftrekbaarheid van de kosten in verband met verrichtingen met call- en putopties die door de vennootschap werden verwezenlijkt. Zonder een omschrijving te geven van het maatschappelijk doel van de vennootschap, noch van de aard van haar activiteit en van de redenen en het doel van de aldus verwezenlijkte verrichtingen, had het hof van beroep beslist dat de vennootschap niet aantoont hoe de litigieuze verrichtingen noodzakelijk waren voor de uitoefening van haar maatschappelijke activiteit, «zoals deze in haar statuten is omschreven».

Tegen dit arrest werd een voorziening ingesteld en het Hof van Cassatie besliste dat «*het arrest met de bekritiseerde vermelding eiseres oplegt te bewijzen dat de litigieuze verrichtingen noodzakelijkerwijs betrekking hebben op de uitoefening van haar activiteit, zoals deze in haar statuten is omschreven, en vaststelt dat eiseres dat bewijs niet levert; dat het arrest het maatschappelijk doel van eiseres niet hoefde te omschrijven om het Hof de mogelijkheid te bieden zijn wettigheidstoetsing uit te oefenen*».

3.– De rechtsleer maakte zich toen nogal druk over deze uitspraak.

Het werd weliswaar algemeen aanvaard dat uit de omstandigheid dat een vennootschap was opgericht met een winstgevend oogmerk, niet kon worden afgeleid dat alle uitgaven van deze vennootschap automatisch fiscaal aftrekbaar waren.

Volgens constante rechtspraak van het Hof van Cassatie was de aftrek van kosten immers afhankelijk gesteld van het bewijs dat ze noodzakelijk verband hielden met de uitoefening van de beroepswerkzaamheid.

Maar door daarenboven op te leggen dat de kosten en uitgaven van een vennootschap binnen de perken van het maatschappelijk doel moesten vallen, had het Derwa-arrest aan artikel 49 WIB92 een voorwaarde toegevoegd, aldus de rechtsleer.

In een kritische commentaar op deze uitspraak («Charges et dépenses professionnelles déductibles pour le calcul de l'impôt des sociétés», *J.D.F.*, 2001, p. 129 tot 141), wees R. ROELANDT op de tegenstrijdigheid die deze nieuwe rechtspraak in het leven riep, en wel tussen de regeling die van toepassing is op de inkomsten van een vennootschap, die belastbaar zijn ongeacht of ze afkomstig zijn van verrichtingen die met het maatschappelijk doel verband houden of niet, en de regeling die uit deze rechtspraak betreffende de beroepskosten voortspuit :

«Indien het Opperste Hof heeft beslist dat het noodzakelijk is en volstaat dat de uitgaven inherent zijn aan de uitoefening van de maatschappelijke activiteit, is dat omdat het zeer goed weet wat het vroeger heeft beslist, met name dat de verrich-

tingen die winst hebben opgebracht belastbaar zijn, zelfs als ze niet binnen de perken bleven van het maatschappelijk doel; indien de winst afkomstig is van verrichtingen die ongeoorloofd zijn, is die winst belastbaar, ongeacht haar oorsprong (...)».

4.– Niettemin heeft het Hof van Cassatie de «Derwa-doctrine» meermaals bevestigd (zie onder meer Cass. 19 juni 2003, *Pas.*, 2003, p. 1239; Cass. 12 december 2003, *Fiscoloog*, nr. 922, p. 3; Cass. 9 november 2007, RG C 06 0251 F, www.fiscalnet.be).

Verskillende uitspraken van de feitenrechters beslissen in dezelfde zin (cf. Brussel, 17 mei 2001, *F.J.F.*, 2001, p. 870; Brussels, 14 februari 2002, *F.J.F.*, 2002, p. 298; Gent, 4 december 2002, *F.J.F.*, 2003/157; Rb. Antwerpen, 2 september 2005, *Fiscale Koerier.*, 2005, p. 657).

5.– In weerwil van hetgeen voorafgaat, werd de Derwa-doctrine nochtans soms ook ontkracht.

In een vonnis van 14 juni 2006 viel de Rechtbank van eerste aanleg van Namen (*Fisc. Koer.*, 2006, p. 701) impliciet de kritiek bij die destijds door de rechtsleer werd geformuleerd. De Rechtbank aanvaardde het standpunt van de eisende vennootschap, die staande hield dat de eis van het noodzakelijk verband met het maatschappelijk doel geenszins door artikel 49 WIB92 wordt opgelegd.

Volgens de rechtbank van eerste aanleg van Namen volstaat het dat de uitgave die men wenst af te trekken, verband houdt met de beroepswerkzaamheid van de vennootschap in ruime zin. Wanneer de uitgaven verband houden met verrichtingen die niet in het maatschappelijk doel zijn vermeld, moet de aftrek ervan niet *ipso facto* worden verworpen, maar moet worden aangetoond dat ze gedaan zijn om belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden.

Een vonnis van 20 september 2004 van de rechtbank van eerste aanleg van Luik (*F.J.F.*, 2006, nr. 1, p. 54) besliste in dezelfde zin.

In de publicatie van voormelde vonnissen is niet vermeld of er beroep werd tegen ingesteld.

Maar indien het Hof van Cassatie zich nogmaals over dergelijk geschil moet buigen, zal het hoogstwaarschijnlijk zijn oude rechtspraak bevestigen.

Catherine DAUBY
Advocaat aan de Balie van Luik,
Advocatenkantoor Herve

Herkwalificatie interesten op rekening-courant : einde van de discussie ?

In sommige gevallen moeten de interesten die een vennootschap betaalt, geherkwalificeerd worden in dividenden (art. 18, 4° WIB92). Al ruim tien jaar is er discussie over wat de term «geldlening» in dit verband betekent. In een recente circulaire verwijst de belastingadministratie naar een arrest van het Hof van Cassatie om haar eigen standpunt nog eens in de verf te zetten. Is de discussie nu definitief beslecht in het voordeel van de fiscus ?

Herkwalificatie

De interesten die een vennootschap betaalt op kapitalen die ze gebruikt voor haar activiteit zijn in principe aftrekbaar. Eén van de uitzonderingen op dit principe is geregeld in artikel 18, 4° WIB92 : sommige interesten worden bij toepassing van dat artikel als dividenden beschouwd, waardoor ze zijn niet langer aftrekbaar zijn voor de vennootschap, maar deel uitmaken van de belastbare winst (art. 185, § 1 WIB92), en waardoor de vennootschap een hogere roerende voorheffing moet inhouden, 25 % (het standaardtarief voor dividenden), ipv 15 % (het standaardtarief voor interesten). Eventueel raakt de vennootschap door deze herkwalificatie van interesten ook haar verlaagd tarief kwijt, nl. indien de in dividenden geherkwalificeerde interesten meer bedragen dan 13 % van het werkelijke gestort kapitaal van de vennootschap (art. 215, al. 3, 3° WIB92).

De herkwalificatie van interesten in dividenden moet gebeuren :

- wanneer het gaat over interesten op «voorschotten»; EN
- wanneer en in de mate dat de toegepaste interestvoet op de voorschotten meer bedraagt dan de overeenkomstig de marktrente geldende rentevoet en/ of wanneer en in de mate dat de rentegevende voorschotten meer bedragen dan de som van de belaste reserves bij het begin van het belastbare tijdperk en het gestort kapitaal bij het einde van dit tijdperk.

Wat is een voorschot ?

De wet omschrijft wat een voorschot is voor de toepassing van deze regeling. Er moeten twee voorwaarden vervuld zijn :

- het moet gaan om een «geldlening» die aan de vennootschap is «verstrek» (niet bedoeld zijn obligaties en gelijksoortige effecten uitgegeven door een openbaar beroep op het spaarwezen)
- degene die de lening verstrekt is ofwel een aandeelhouder ofwel een bedrijfsleider (van de eerste categorie, zie art. 32, al. 1, 1° WIB92) van de vennootschap (zaakvoerder, bestuurder of vereffenaar) of een gezinslid (echtgenoot of minderjarig kind) van een aandeelhouder of bedrijfsleider

Rechtspersonen die aandeelhouder zijn in een andere vennootschap, worden niet geïsoleerd. Rechtspersonen die zaakvoerder, bestuurder of vereffenaar zijn van een andere vennootschap

ook niet, behalve als ze niet onderworpen zijn aan de Belgische vennootschapsbelasting.

Voor de volledigheid wordt vermeld dat de herkwalificatie ook niet speelt voor geldleningen die worden verstrekt aan erkende coöperatieve vennootschappen.

Wat is een geldlening ?

Een «voorschot» is dus een «geldlening», maar het begrip «geldlening» wordt nergens in de belastingwet gedefinieerd. Bij gebrek aan zo'n definitie, moet men teruggrijpen naar de definitie van het gemeen recht, in casu het Burgerlijk Wetboek. Volgens artikel 1892 B.W. is een verbruiklening (waarvan de geldlening een bijzonder geval is) «een contract waarbij de ene partij een zekere hoeveelheid zaken die door het gebruik teniet gaan, aan de andere partij afgeeft, onder verplichting voor deze om aan de eerstgenoemde evenzeveel van gelijke soort en hoedanigheid terug te geven».

Volgens art. 1895 B.W., dat specifiek over een geldlening gaat, «is de verbintenis die voortvloeit uit een lening van geld, steeds bepaald door de numerieke geldsom die in het contract is uitgedrukt.»

Er is dus maar sprake van een geldlening indien :

- er een afgifte is door de uitlener van een geldsom;
- er gebruik is door de ontlener van het geld;
- de ontlener de verplichting geeft om een numeriek gelijke hoeveelheid geld terug te geven.

Bijgevolg is een schuldvordering van een aandeelhouder of bedrijfsleider op zijn vennootschap, die niet ontstaan is als gevolg van de afgifte van een geldsom, geen geldlening. Dit is vooral van belang voor verrichtingen via de rekening-courant van de aandeelhouder of bedrijfsleider met zijn vennootschap, meer bepaald voor boekingen via rekening-courant van aankopen van goederen van de aandeelhouder of bedrijfsleider. Een typische situatie is die waarbij een vennootschap wordt opgericht door de overname van een eenmanszaak waarbij een stuk van de bestanddelen van de eenmanszaak wordt vergoed met aandelen (inbreng in de strikte zin van het woord) en een stuk via de rekening-courant (quasi-inbreng). Aangezien in zulke gevallen geen sprake is van een geldlening, er werd immers geen geldsom afgegeven aan de vennootschap, komen de interesten op de rekening-courant niet voor herkwalificatie in aanmerking, ook niet als één of beide grenzen zijn overschreden. Deze stelling werd in de rechtsleer verdedigd door meerdere auteurs (zie J.-P. MAGREMANNE, «Requalifications des intérêts en dividendes et des revenus immobiliers et rémunérations de dirigeants d'entreprise», *RGF* 1997, 41; P. BELLEN, «Les dirigeants d'entreprise depuis l'arrêté royal du 20 décembre 1996», *RGF* 1998, 152; J. MALHERBE,

M. DE WOLF en Ch. SCHOTTE, *Droit fiscal, L'impôt des sociétés*, Larcier, 1997, p. II 5-116; G. POPPE, «Elke verrichting op rekening-courant is afzonderlijke geldlening», *Fisc. Act.* 2000, 32/1).

Merk op dat deze redenering niet betekent dat geen enkele schuldvordering in rekening-courant nog als voorschot zou kunnen worden beschouwd : per transactie op de rekening-courant moet worden nagegaan wat de juridische aard ervan is. Is er wel degelijk sprake van een geldlening in de burgerrechtelijke zin van het woord, dan doet het er niet toe of die lening op een aparte schuldrekening wordt geboekt of op de rekening-courant. Maar het is de fiscus die moet bewijzen dat er een overeenkomst van geldlening is : in principe zijn interesten immers aftrekbare beroepskosten (art. 52, 2° WIB92), de herkwalficatie is een uitzondering, en de fiscus moet bewijzen dat de specifieke voorwaarden van deze uitzondering vervuld zijn.

De controleurs en de minister

De meeste controleurs hielden (houden) met de hierboven vermelde rechtsleer geen rekening : in de regel pas(s)(t)en zij de herkwalficatie toe op alle interesten op een rekening-courant, zonder rekening te houden met de juridische grondslag voor de vorderingen die op die rekening-courant geboekt werden. Dit is in essentie een verdere toepassing van de wet zoals die gold vóór ze gewijzigd werd door het KB van 20 december 1996 (voorheen sprak de wettekst immers niet over een «geldlening» maar over het – veel ruimere – vordering).

Over de kwestie ondervraagd in het parlement liet de (toenmalige) Minister van Financiën weten dat hij de gespecialiseerde diensten van zijn departement dit grondig liet onderzoeken (Vraag nr. 889 van de heer Canon dd. 09.05.1997, *Vr. en Antw.*, Kamer, nr. 103, 1997-1998, blz. 14023-14024). Een jaar later bevestigde de Minister dat er «interpretatieproblemen» mogelijk zijn met voorschotten die langs rekening-courant zijn opgenomen in de boekhouding van de vennootschap die de interesten is verschuldigd. Hij deelde bovendien mee dat hij zijn administratie opdracht had gegeven om voorstellen uit te werken tot aanpassing van de wettelijke bepaling, die zouden moeten resulteren in een grotere rechtszekerheid (Vraag nr. 1124 van de heer Hatry dd. 09.06.1998, *Vr. en Antw.*, Senaat, 1998-1999, nr. 1-91, blz. 4818). Maar die aanpassing van de wet is er nooit gekomen.

Rechtspraak van de lagere rechtbanken en hoven van beroep

Ondertussen werden de rechtbanken geconfronteerd met de taxaties die van de «interpretatieproblemen» het gevolg waren. Sommige beslissingen waren in het voordeel van de fiscus (Antwerpen 29 september 1998, *F.J.F.* 1999/971 en *Fisc.* nr. 770, 10; Gent 31 maart 1999, *F.J.F.* 1999/138; Antwerpen, 5 september 2000, *Fisc. Koer.* 2000/508; Antwerpen 2 mei 2006, nog niet gepubliceerd; Rb. Antwerpen 25 juni 2003, *Fisc.*

Koer. 2003/505, Rb. Antwerpen 5 april 2004, *Fisc.* nr. 942, 9; Rb. Gent 12 januari 2005, *Fisc. Act.*, 2005, 22/3, Rb. Leuven 4 februari 2005, *Fisc. Act.*, 2005, 21/13), maar in andere gevallen besloten rechters dat er geen herkwalficatie moest gebeuren omdat de fiscus het bestaan van een geldlening niet had aangetoond (Brussel 6 september 1999, *TBH*, 2000, 703; Luik 25 maart 2005, *F.J.F.*, 2005/225; Rb. Charleroi 8 juni 2000, *TBH*, 2001, 781; Rb. Antwerpen 19 mei 2004, nog niet gepubliceerd; Rb. Namen, 24 november 2004, *Fisc. Koer.* 2005/248)

Circulaire van 11 januari 2005

Zoals gezegd werd de tekst van artikel 18, 4° WIB92 niet aangepast. In plaats van voorstellen voor een wetwijziging te doen, vaardigde de Administratie een circulaire uit om haar interpretatie van de bestaande wettekst toe te lichten. De circulaire van 11 januari 2005 (Ci.RH. 231/543.949) begint met de uitdrukkelijke bevestiging dat «het begrip geldlening moeilijk anders kan worden uitgelegd dan in de zin van art. 1895 B.W.», en dat het hier gaat om een zakelijk contract, wat betekent dat het maar ontstaat op het moment dat de zaak wordt afgegeven door de ontlenaar aan de lener. De administratie gaat vervolgens voort door te stellen dat de afgifte van een som geld een rechtsfeit is en kan bewezen worden met alle rechtsmiddelen, niet noodzakelijk met een geschrift, aangezien een leningsovereenkomst stilzwijgend kan afgesloten zijn.

Tot zover valt op de redenering niets aan te merken. Maar in het vervolg van de circulaire wil de administratie o.i. verder springen dan haar stok lang is. Cruciaal is de passage waarin een verkoop met uitgestelde betaling wordt geanalyseerd : «Indien de prijs onbetaald blijft of indien de partijen geen bijzondere modaliteiten met betrekking tot een uitgestelde betaling hebben vastgelegd, kan het volledig karakter van de verkoop in vraag worden gesteld en moet enkel worden beschouwd dat de verkoopprijs geacht werd betaald te zijn geweest en vervolgens terug ter beschikking werd gesteld van de vennootschap door middel van een stilzwijgende geldlening. In werkelijkheid is de vennootschap, ingevolge de niet betaling van de overeengekomen prijs, in het bezit gekomen van de geleende zaak, meer bepaald de liquide middelen die niet werden teruggevorderd.»

Deze redenering lijkt ons onjuist. Hoe en op welke termijn de verkoopprijs moet worden betaald, is een kwestie van modaliteiten van de verkoopsovereenkomst. Deze modaliteiten kunnen eveneens stilzwijgend zijn afgesproken. Dat ze niet op papier staan betekent niet dat naast de verkoopsovereenkomst ook een leningsovereenkomst werd afgesloten. De fiscus moet ofwel bewijzen dat er een geldsom is afgegeven aan de vennootschap, ofwel bewijzen dat er sprake is van simulatie, dat er niet echt een verkoopsovereenkomst werd afgesloten, en dus bewijzen dat de belastingplichtigen niet alle juridische gevolgen van hun keuze hebben aanvaard. Dit is in zo'n geval allesbehalve evident, in de meeste gevallen zal een controleur er niet in slagen om dat bewijs te leveren. De circulaire suggereert ook de eventuele toepassing van de antimisbruikbepa-

ling van artikel 344 § 1 WIB92, maar ook dat lijkt ons een weinig succesvolle weg : hoe kan een verkoopsovereenkomst met uitstel van betaling geherkwalificeerd worden in een verkoopsovereenkomst én geldlening, mét respect voor de juridische gevolgen van de geherkwalificeerde akte ? Nochtans is dat laatste vereist volgens het Hof van Cassatie (4 november 2005, *F.J.F.*, 2006/21).

Arrest Hof van Cassatie van 16 november 2006

Een aandeelhouder had aan zijn vennootschap een gebouw en immateriële activa verkocht, een deel van de verkoopprijs was onmiddellijk betaald, de rest was later te betalen. De openstaande schuld werd op de rekening-courant geboekt en er werd een interest van 7 % op gerekend. Volgens de fiscus ging het hier om een voorschot waarvan de interesten moesten geherkwalificeerd worden. In een arrest van 25 maart 2005 (*F.J.F.* 2005/225) stelde het Luikse hof van beroep de fiscus in het ongelijk. Het hof oordeelde dat het begrip geldlening moest geïnterpreteerd worden in de zin van art. 1892 en 1895 B.W. In dit geval was er geen sprake van de afgifte van een geldsom, dus was er geen geldlening en kon bijgevolg ook geen herkwalificatie gebeuren. Het hof besluit zijn arrest met de stelling dat «het begrip geldlening, bij gebrek aan specifieke bepalingen, niet kan uitgebreid worden tot verrichtingen generaliseerd in het kader van een rekening-courant.»

De administratie ging tegen dit arrest in cassatieberoep. Merkwaardig genoeg op basis van argumenten die diametraal staan op die van de circulaire van 11 januari 2005. Zo beweert de administratie voor het Hof van Cassatie dat het begrip geldlening uit artikel 18 4° WIB92 wel degelijk een eigen betekenis heeft, die ruimer is dan het burgerrechtelijke begrip, en dat een «fiscale» geldlening een consensueel contract in plaats van een zakelijk contract zou zijn.

Wat er ook van zij, het Hof van Cassatie vernietigt het arrest van het Luikse hof. Het gebruikt daarvoor een bijzonder summier motiverend. Het Hof oordeelt dat het begrip geldlening, in de zin van artikel 18 4° WIB92, ook de vorm *kan* aannemen van een inschrijving op de rekening-courant van de aandeelhouder of bedrijfsleider. Bijgevolg schendt het hof van beroep het artikel 18 4° WIB92 wanneer het zegt dat het begrip geldlening niet uitgebreid mag worden tot verrichtingen in het kader van een rekening-courant. Het Hof gaat niet in op de stelling van de fiscus dat een geldlening volgens artikel 18, 4° WIB92 een andere, ruimere betekenis zou hebben dan in het burgerlijk recht. Het Hof zegt dus voor alle duidelijkheid ook niet dat er in de zaak waarover het ging wel degelijk sprake was van een geldlening : het hof van beroep waarnaar de zaak werd verstuurd zal zich hierover moeten uitspreken.

In een uitgebreide noot maakt R. FORESTINI brandhout van dit cassatiearrest (*T.F.R.* 323, 488). O.i. niet terecht : het Hof heeft gelijk dat een geldlening ook via een boeking op rekening-courant vorm kan krijgen. Daarmee wordt eigenlijk niets nieuws gezegd. Niemand betwist dat, ook, volgens ons,

niet het hof van beroep te Luik. De passage uit het arrest die tot cassatie aanleiding heeft gegeven, lijkt ons eerder een wat onhandige verwoording om te zeggen dat een vordering in rekening-courant niet per se synoniem is van een geldlening. Jammer genoeg was deze lapsus van het Luikse hof voldoende om het arrest te vernietigen.

Circulaire van 12 september 2007

Naar aanleiding van het arrest van het Hof van Cassatie heeft de administratie op 12 september j.l. een addendum uitgebracht op haar circulaire van 11 januari 2005. Hierin bevestigt ze de eerdere circulaire. Volgens de administratie is er sprake van een rechtsvraag waarvan de interpretatie nu geschetst is, inzonderheid ingevolge de verduidelijking door het Hof van Cassatie, en blijven «de principes en onderzoeksdaden uiteengezet in de voormelde circulaire van toepassing».

Meer bepaald beweert de administratie met grotere stelligheid dan voordien dat een verkoop met uitstel van betaling geanalyseerd moet worden als het toestaan van een lening :

«De herkwalificatie van interesten in dividenden kan derhalve worden toegepast op de interesten van een vordering die op de rekening-courant ingeschreven is en die overeenstemt met het saldo van de aankoopprijs van een goed en waarbij het saldo ter beschikking van de vennootschap wordt gesteld; van zodra dat de verkoper met de verwervende vennootschap overeenkomt om haar gelden ter beschikking te stellen, leent hij haar geld uit.» (...)

«Van zodra dat uit een overeenkomst blijkt dat gelden ter beschikking van de vennootschap werden gesteld of gelaten bij wijze van een inschrijving op de rekening-courant, kan er sprake zijn van een geldlening zoals bedoeld in art. 18, tweede lid, WIB92. Vormen derhalve niet ipso facto een beletsel voor het bestaan van een geldlening zoals bedoeld in artikel 18, tweede lid, WIB92, noch de specifieke werkwijze van de rekening-courant, noch het feit dat de inschrijving van een bedrag op een dergelijke rekening in verband zou kunnen worden gebracht met een bepaalde economische verrichting (bijvoorbeeld : verwerving van een goed door de vennootschap).»

Hiermee wordt de indruk gewekt dat de discussie over artikel 18 4° WIB92 definitief beslecht is. Dit klopt echter niet, de draagwijdte van het cassatiearrest is beperkt tot het bevestigen van een evidentie, nl. dat geldleningen ook via een rekening-courant kunnen worden toegestaan. Dit arrest ontslaat de administratie niet van de verplichting om de leningsovereenkomst (meer in het bijzonder de afgifte van een geldsom) te bewijzen, meer in het bijzonder wanneer de vordering van de aandeelhouder of bedrijfsleider voortkomt uit een verkoop met uitstel van betaling. De circulaire kan de verwerving van een goed door de vennootschap wel «een bepaalde economische verrichting» noemen, maar dat ontslaat de fiscus niet van de verplichting om de *juridische* kwalificatie van die verrichting (meestal een verkoop) te respecteren, tenzij die kwalificatie verkeerd is, de partijen er niet alle gevolgen van aanvaarden of ze louter tot doel heeft om belasting te ontwijken.

Besluit

Het arrest van het Hof van Cassatie van 16 november 2006 en de circulaire van 12 september 2007, hebben geen eind gemaakt aan discussies over de herkwalficatie van interesten in dividenden. Het blijft aan de fiscus om te bewijzen dat een vordering in rekening-courant een «geldlening» is in de burgerrechtelijke betekenis van het woord. De controleur kan dat bewijs leveren met alle middelen van het gemeen recht, ook met feitelijke vermoedens, maar het is de (feiten)rechter die erover zal oordelen of dat bewijs is geleverd of niet. Het is zeker niet zo dat tengevolge het cassatiearrest de rechters de fiscus nu au-

tomatisch gelijk zullen geven. Zo oordeelde het hof van beroep van Gent recent nog (17 april 2007, nog niet gepubliceerd) dat de herkwalficatie van interesten op een rekening-courant niet mogelijk was, omdat de fiscus geen materiële afgifte van geld had bewezen. De wet is duidelijk, aldus het Hof, een ruimere interpretatie geven aan het begrip geldlening dan de definitie van het Burgerlijk Wetboek is niet gepast nu de tekst van de wet duidelijk is en de wetgever bewust voor een verengd begrip («geldlening» ipv «vordering») heeft gekozen.

Felix VANDEN HEEDE
Belastingconsulent

Goederen verworven tegen betaling van een lijfrente

Een onderneming koopt een gebouw en betaalt de prijs door aan de koper een lijfrente te betalen. Welke juridische aard heeft deze overeenkomst? En hoe wordt dat geboekt in de boekhouding van de onderneming? Een en ander wordt in dit artikel uiteengezet.

1. Juridische aspecten van een aankoop op lijfrente

Het contract van lijfrente is een kanscontract, te weten een wederkerige overeenkomst, waarvan de gevolgen met betrekking tot de winst en verlies, hetzij voor alle partijen, hetzij voor één of meer van hen, van een onzekere gebeurtenis afhangen (art. 1964 Burgerlijk Wetboek).

Artikelen 1968 tot 1976 van het Burgerlijk Wetboek bepalen de voorwaarden die voor de geldigheid van het lijfrentecontract vereist zijn.

Zo is een lijfrente meestal gevestigd onder bezwarende titel, tegen betaling van een som geld of tegen afstand van een waardeerbaar roerend goed of van een onroerend goed.

Lijfrente kan worden gevestigd hetzij op het leven van hem die de prijs daarvoor verstrekt, hetzij op het leven van een derde die op het genot van de lijfrente geen recht heeft.

Zij kan op het leven van één of meer personen worden gevestigd. Zij kan worden gevestigd ten behoeve van een derde, hoewel de prijs ervan door een ander persoon verstrekt wordt. Ten slotte kan lijfrente worden gevestigd tegen een rentevoet die de contracterende partijen goedvinden te bepalen.

2. Boekhoudrecht

Wat de goederen betreft die worden verkregen tegen betaling van een lijfrente :

1° wordt onder aanschaffingswaarde verstaan het kapitaal dat op het ogenblik van de aanschaffing nodig is om de rente te betalen, in voorkomend geval verhoogd met het bedrag dat bij de aanschaffing werd betaald en met de kosten;

2° wordt een voorziening gevormd ten beloop van het bedrag van het hiervoor genoemd kapitaal; deze voorziening wordt jaarlijks aangepast.

Aldus de bepaling van artikel 40 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen.

3. Uitwerking

3.1. Vaststelling van het kapitaal dat nodig is om de lijfrente te betalen en de rentevoet

Onder aanschaffingswaarde wordt verstaan het kapitaal dat nodig is om de rente te betalen.

Dat sluit aan bij het beginsel dat goederen tegen aanschaffingswaarde worden geboekt.

Het kapitaal dat nodig is om de rente te betalen wordt berekend op basis van een aangepaste conversietabel van het type dat gewoonlijk in de rechtspraak wordt gebruikt.

Het nodige kapitaal wordt bepaald door vier factoren. Drie daarvan zijn :

- het bedrag en de betalingswijze van de rente;
- de leeftijd en het geslacht van de rechthebbende;
- de sterftetabel die moet worden gebruikt.

De vierde factor is niet gedefinieerd : de rentevoet. De keuze van de rentevoet is belangrijk; de structuur van de resultaten uit de verrichting en het ogenblik waarop zij een positieve of negatieve weerslag hebben op de resultaatrekening, worden hierdoor immers sterk beïnvloed.

Hoe hoger de rentevoet hoe lager het nodige kapitaal bedraagt. Het koninklijk besluit van 30 januari 2001 spreekt zich niet uit over de aan te rekenen rentevoet, terwijl in een andere context wordt verwezen naar de marktrentevoet (zie art. 67 § 2 KB 30 januari 2001 over het disconteren van sommige vorderingen en schulden). Dit wijst op een bewuste keuze en alhoe-

wel de Commissie voor Boekhoudkundige Normen verwijst naar de tabellen die gewoonlijk worden gebruikt door hoven en rechtbanken, waardeert het bestuursorgaan autonoom. Gezien de vele vragen die in verband hiermee werden gesteld aan de Commissie voor Boekhoudkundige Normen formuleert zij in haar advies nummer 149/1 een aantal oriëntaties :

- a) Wordt het bedrag van de rente bekomen door conversie tegen een overeengekomen percentage van de onder partijen bedongen verkoopprijs, dan wordt logischerwijze dit percentage gebruikt om het nodige kapitaal vast te stellen; in dit geval stemt dit overeen met de onder partijen bedongen prijs, na aftrek van het contant betaalde bedrag (toepassing van art. 1976 B.W.).
- b) De rentevoet kan impliciet worden bepaald door verwijzing naar de waarde waarop de registratierechten werden geïnd. Deze grondslagen zijn in beginsel identiek.
- c) De rentevoet vooropgesteld door hoven en rechtbanken ligt heel wat lager dan de marktrentevoet omdat dat bedrag niet wordt geïndexeerd en men geen rekening houdt met de muntontwaarding. De rechtsleer van haar kant is eerder voorstaander van een rentevoet die nauwer aansluit bij de marktrentevoet. Aangezien het gaat om de raming van een schuld, is het verantwoord een bruto marktrentevoet te hanteren die representatief is voor langlopende leningen, eerder dan een beleggingsrentevoet na belastingen voor een particulier.
- d) Men dient er op te letten geen te lage rentevoet te kiezen want hierdoor wordt aan het betrokken goed een te hoge waarde toegekend die niet verantwoord is.

Uiteindelijk ligt de keuze van de rentevoet bij het bestuursorgaan. Indien de verrichting belangrijk is, moet de gemaakte keuze verantwoord worden in de toelichting samen met de andere waarderingsregels.

3.2. Uitgewerkt voorbeeld

Een onderneming verwerft een gebouw tegen betaling van een lijfrente onder volgende voorwaarden :

- betaling van een voorschot bij het afsluiten van de overeenkomst : 2 500,00 euro;
- rente : annuïteiten van 7 500,00 euro door maandelijkse betalingen van elk 625,00 euro;
- begunstigde verkoopster : vrouw van 65 jaar oud op het ogenblik van het afsluiten van de overeenkomst;
- gebruikte conversietabel : J. Schijvers 2004 aan een percentage van 5 % of huidige waarde van een lijfrente van 1 euro per jaar met maandelijkse uitkeringen en zonder beperking van duur : 65 jaar = 12,53463;
66 jaar = 12,23770;
67 jaar = 11,93434;
- kapitaal nodig om de rente te betalen : $7\,500 \times 12,53463 = 94\,010,00$ euro.

3.3. Boekhoudkundige verwerking van het voorbeeld

A. Het sluiten van de overeenkomst

De aanschaffingswaarde van het goed wordt vastgesteld op het ogenblik dat de overeenkomst wordt gesloten en die stemt overeen met de geraamde kostprijs op actuariële basis van de rentebetalingen. Hoe het verder verloopt met de lijfrenteovereenkomst, heeft geen invloed op de waarde waarvoor het goed geboekt werd.

Het feit dat het goed op lijfrente werd gekocht heeft niets te maken met zijn boeking op de actiefzijde. Die boeking gebeurt op grond van de aard van het goed en de bestemming die er in de onderneming aan wordt gegeven.

In dezelfde optiek moet de verbintenis aangeaan tegenover de lijfrentenier, op het passief worden geboekt. Daar het bedrag dat uiteindelijk in hoofdsom zal moeten worden betaald aleatoire is (zie juridische aspecten) wordt aan passiefzijde een voorziening gevormd. Die voorziening voor lijfrente vormt in feite geen voorziening voor risico's en kosten in de betekenis die aan deze rubriek wordt gegeven. Indien het om een belangrijk bedrag gaat is een uitleg in de toelichting aangewezen.

Boeking :

22..	Terreinen en gebouwen	96 510	
163	aan Voorziening voor lijfrente		94 010
550.0	aan Kredietinstelling		2 500

B. Terugkerende boekingen

1. het goed leidt zijn eigen bestaan en wordt afgeschreven op bijvoorbeeld 20 jaar

6302	Afschrijvingen op materiële vaste activa	4 825,50	
2209	aan Afschrijvingen op materiële vaste activa		4 825,50

2. Betaling van de rente en aanpassing van de voorziening

De lijfrentebetaling gebeurt in de vorm van een periodieke uitgave ten gunste van de lijfrentenier terwijl de voorziening jaarlijks wordt aangepast.

Hierbij zijn twee factoren van belang :

- Enerzijds wordt het kapitaal nodig om de rente te betalen vastgesteld door actualisering van de vermoedelijke uitgaven tegen een bepaalde rentevoet, rekening houdend met de gemiddelde levensverwachting van de rechthebbende op het ogenblik waarop de overeenkomst wordt afgesloten. Met andere woorden de gevormde voorziening wordt geacht rente op te leveren alsof het ging om een lening. Aldus vertegenwoordigt in het hierboven gegeven voorbeeld, waar de gemiddelde levensverwachting bij het afsluiten van de

overeenkomst 20,66 jaar bedraagt (sterftetabel NIS 2004), het nodige kapitaal – rekening houdend met een actualisering van de uitgaven aan 5 % – slechts 12,53 maal de jaarrente. Het gevolg daarvan is dat men de gedane uitgaven niet zonder meer op de gevormde voorziening mag aanrekenen, want dan zou lang voor de statistische vermoedelijke afloopdatum van de lijfrenteovereenkomst de voorziening zijn opgebruikt.

- Anderzijds blijkt uit de sterftetabellen dat de gemiddelde levensverwachting van de rechthebbende vermindert wanneer hij ouder wordt, zij het verhoudingsgewijze minder snel. Volgens de sterftetabel NIS 2004 evolueert de gemiddelde levensverwachting van de in het voorbeeld genoemde vrouw van 65 jaar als volgt : op 65 jaar 24,96 jaar, op 70 jaar 16,51 jaar, op 80 jaar 9,21 jaar en op 100 jaar nog altijd 2,24 jaar.

Bij de raming van het nodige te voorzien kapitaal moet rekening worden gehouden met deze relatieve verlenging van de vermoedelijke levensduur.

Op grond van deze analyse is het aangewezen de verwerking in de jaarrekening van de onderneming die de rente betaalt en de voorziening aanpast, een duidelijk onderscheid te maken tussen de betrokken bestanddelen van de rente. De voorziening wordt aldus behandeld als een rentedragende schuld, waarvan het bedrag jaarlijks wordt aangepast om rekening te houden met de relatieve verlenging van de gemiddelde levensverwachting van de rechthebbende lijfrentenier. Volgende boekingen geven deze toestand weer :

a) Periodieke lijfrentebetaling

650	Kosten van schulden	391,71 *	
163	Voorziening voor lijfrente	233,29 **	
550.0	aan Kredietinstelling		625,00

* $94\ 010 \times 5\ \% / 12 = 391,71$

** $625 - 391,71 = 233,29$

b) Jaarlijkse aanpassing van de voorziening

De nodige aanpassing heeft, als gevolg van de relatieve verlenging van de vermoedelijke levensverwachting van de lijfrentenier, niet de eigenschap van een courant resultaat, maar van een uitzonderlijk resultaat.

In het voorbeeld is de berekening als volgt :

kapitaal op 65 jaar	94 010,00
aangerekend $233,29 \times 12$	(2 799,48)
saldo einde boekjaar	91 210,52

kapitaal op 66 jaar : $7\ 500 \times 12,23770$	91 782,75
toe te voegen	572,23

Boekingen:

662	Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's	572,23	
163	aan Voorziening voor lijfrente		572,23

Een aanpassing van de voorziening zal ook moeten gedaan worden indien recente sterftetabellen een verlenging inhouden van de gemiddelde levensverwachting van de begunstigde naarmate zijn leeftijd vordert. Het bedrag van de voorziening zal aangepast worden in functie van deze wijziging. Op die manier zorgt de aanpassing dat de voorziening steeds toereikend is.

C. Afloop van de lijfrenteovereenkomst

In het systeem waarin het uitvoeringsbesluit van 30 januari 2001 voorziet en hierboven beschreven, is de voorziening nooit ontoereikend of opgebruikt. Na afloop van de overeenkomst, bij het overlijden van de lijfrentenier, wordt de voorziening overbodig en het saldo naar uitzonderlijk resultaat geboekt.

Boekingen :

163	Voorziening voor lijfrente		
762	aan Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's		

Wanneer de rente op twee hoofden is gevestigd dan wordt hiermee rekening gehouden zowel bij de aanvang als in de loop van de overeenkomst. Wanneer één der rechthebbenden overlijdt verandert het risico en tegelijk het kapitaal en de voorziening. Indien de gevormde voorziening het nieuw berekende vereiste kapitaal overtreft, moet het overschot worden teruggenomen zoals hierboven uiteengezet.

Referenties :

Adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen :

- nummer 149 /1 bulletin nr 16, april 1985
- nummer 149/3 bulletin nr 22, juni 1988
- nummer 149/4 bulletin nr 45, februari 1999

Conversietabellen : J. Schryvers op <http://users.pandora.be/J.Schryvers/tables/>

Sterftetabellen : www.statbel.fgov.be/home_nl

Michel VANDER LINDEN
Erebedrijfsrevisor

Noch deze publicatie, noch gedeelten van deze publicatie mogen worden gereproduceerd of opgeslagen in een retrievalssysteem, en evenmin worden overgedragen in welke vorm of op welke wijze ook, elektronisch, mechanisch of door middel van fotokopieën, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De redactie staat in voor de betrouwbaarheid van de in haar uitgaven opgenomen info, waarvoor zij echter niet aansprakelijk kan worden gesteld. **Verantwoordelijke uitgever** : Roland SMETS, B.I.B.F. – Legrandlaan 45, 1050 Brussel, Tel. 02/626 03 80, Fax. 02/626 03 90 e-mail : info@bibf.be, URL : <http://www.bibf.be>. **Redactie** : Gaëtan HANOT, Geert LENAERTS, Maria PLOUMEN, Roland SMETS. **Adviesraad** : Professor P. MICHEL, Ecole d'Administration des Affaires de l'Université de Liège, Professor C. LEFEBVRE, Katholieke Universiteit Leuven.